

Language and Culture Archives

Bira - Huku wordlists

Alida de Wit-Hasselaar

©1995, SIL International

All rights reserved.

This document is part of the SIL International Language and Culture Archives.

More resources are available at: www.sil.org/resources/language-culture-archives.

BIRA - HUKU WORDLISTS

Alida de Wit - Hasselaar

March 1995

© 1995, Eastern Zaïre Group
Summer Institute of Linguistics

S.I.L. (a.s.b.l.)
av. Nizi, No. 3, Bunia
Republic of Zaïre

#	Gloss	KOMO	BHELE	KAIKO
1	eye	í sò	í sò	í sò
2	ear	kètúè	ètúè	ètúè
3	nose	é ò	lélò	lílò
4	mouth	àfè nòkò 'path of mouth'	éjòò	ènjòò
5	tooth	míjò	míjò	míjò
6	tongue	èdákà	èdáà	èdáà
7	beard	èndèù	èndèlù	èndèlù
8	head	mò	mòò	mò
9	hair	sèkámò	siámòò	syiámòò
10	neck	kíngò	kíngò	kíngò
11	breast	ébè	èbè	èbè
12	chest	égògò	égoñgò	èkúpà
13	belly	sòfò	sòò	sòò
14	navel	èkúbù	èkúbù	èkúpù
15	back	ngòñgò	ngòñgò	ngòñgò
16	buttocks	tá		
17	knee	mùánkù	mòákùú	mùükù
18	leg	ècínjí	ègò	ípè
19	foot	'child of leg'	ègò	ètíndí
20	hand	njágà	njágà	èkákò
21	finger	'child of hand'	grain, unity of h.-	
22	fingernail	cáà	kélà	kéloò
23	body	ngòbò 'sickness'	ngòbò	ngòpù
24	skin	ñkèkè	ntégá	kòsò
25	hide	same as skin	same as skin	same as skin
26	wound		ndásé	
		àfè fòà 'path of wound'		húwá
27	bone	nkúà	nkúà	ñkúà
28	blood	màgiá	nsàmà	sàmà
			nsàngì	
29	saliva	sókì	sóì	súì
30	urine	màjé	màjé	màjé
31	urinate	phásá	àsá	àsá màjé
32	heart	mémà	mèémà	mèémà
33	kidney	màngéé		àkpé
		phiíkò	híò	
34	intestines	súbá	ngòlí á sòò	èkùndú
		mèlá		
35	person	nkápá	ñtò	ñtò
36	man	mòkò	mòò	mòò
37	woman	ñké	ñké	ñké
38	child	míkí	níí	níí
39	father	àbá	èbá	ípà
40	mother	àmá	èmá	èmá
41	brother	'child of mother'	ntòbá	ñtòbá
42	older brother	phómè	òmì	hùmìá
43	younger ..	mòtò	mòtòò	mòtòá
44	(my) friend	dánì	dámì	támì
45	uncle	nókò	nòò	nòò
46	twins	bàfásè	ásè	léú

#	Gloss	BILA	BERA	HUMU/KWAMBA
1	eye	íṣò	íṣò	íṣò
2	ear	kító̄l	kító̄l	kító̄l
3	nose	é́lò	ló́lò	lùlú
4	mouth	ñòkò	nòkò	nàñòkò
5	tooth	míjò	míjò	míjò
6	tongue	èdákà	dákà	dáká
7	beard	èndèlù	ndèlù	ndèlù
8	head	mò̄d	mò̄dò	mùhú
9	hair	kísámù	kíṣámòhò	síkámúhù
10	neck	kíngó	kíngó	kíngó
11	breast	èbélè	bé́lè	bé́lè
12	chest	èkòngó	gòngó	kìkúbhà
13	belly	sòhò	sòhò	sòhò
14	navel	èkúpù	kóvò	kúbhù
15	back	mbé	yéné	mbèlé
16	buttocks	èngbálátà	hétà	nèéta
17	knee	màákù	kòlí	mèkúlù
18	leg	kípè	gbátá	kégò
19	foot	ètíndí	gbátá	'leaf of leg'
20	hand	èkákò	kíbòkò	kíbòkò
21	finger	-	'fruit of hand'	'grain, unity of h.'
22	fingernail	kóle	básà	kìkùlú
23	body	ngòpò	ngbòlò	kòzò
24	skin	kòsò	ngòvò	ngùbhù
25	hide	same as skin	same as skin	same as skin
26	wound	màhʷà	màwà 'generic'	
			hólá 'big'	hùlá
			mpútá 'small'	mpútá
27	bone	kúò	nkúwà	nkùé
28	blood	màkyò	màgìlá	màgìlá
29	saliva	sókí	sókí	sòkí
30	urine	màpé	màpé	màpé
31	urinate	pál-	pélá	pélá
32	heart	ùúmà	mòlémà	mòlémá
33	kidney	àkpé		
			híkò	mpíxò
34	intestines	èkündú	sò́rsò́	njàkásòhò
35	person	ñkpá	mbóðhò	ñkpá
36	man	mòkò	mòlòkò	mòlòkò
37	woman	kálí	nkálí	ŋkàlí
38	child	míkí	míkí	míkí
39	father	épá	bàbá	àbá
40	mother	émá	màmá	àmá
41	brother	náma	náma	náma
42	older brother	mbèkò	yàyá	-
43	younger ..	mòtò	'my younger one'	-
44	(my) friend	mánjá	mùnàñkífrò	bùtùàmè
45	uncle	nòkò	nòkʷáyò	nòkʷáyò
46	twins	léú	bàrlòñgò	bàrlòñgò

#	Gloss	BUDU-IBAMBI	BUDU-WAMBA	NDAKA
1	eye	mesu	mesu	mèsú
2	ear	ucwei	ucwei	ùcwéí
3	nose	moo	ʊʊʊ	màú
4	mouth	monu	moni	mònù
5	tooth	menu	menu	mènú
6	tongue	ulala	ulala	ùdádá
7	beard	buwee	buwei	bùyèù
8	head	mutu	Mutu	ùtú
9	hair	ndii	ndii	ndíì
10	neck	imio	imio	ìmìò
11	breast	mabéé	mabéé	màbéì
12	chest	igungu	igungu	ìgúngú
13	belly	bua	bua	bùà
14	navel	uhopi	uhopi	ùwópí
15	back	mukónggu	Mukónggu	ùkónggù
16	buttocks	lipipi	lipipi	dípípí
17	knee	uhu	uwu:	ùú
18	leg	mùtìndí	Mutìndí	ùtìndí
19	foot	ìgbátá	ìgbátá	ìgbátá
20	hand	ikondo	ikondo	ìkóndó
21	finger	kpengbé	kpengbé	kpéngbé
22	fingernail	undaa	undaa	ùndáá
23	body	ndutu	ndutu	ndútú
24	skin	umba	umba	ùmbà
25	hide	same as skin	same as skin	same as skin
26	wound	ipí	ipí	ìpí
27	bone	oho	oho	ùwó
28	blood	menike	menike	mèníkè
29	saliva	mukoi	mukoi	màkóù
30	urine	màtíì	màtéè	màtíì
31	urinate	-	'pour urine'	tóò
32	heart	mutima	Mutuma	ùtímà
33	kidney	ákpé	ákpé	àkpé
34	intestines	mia	mia	mìà
35	person	mombi	mombi	mòmbì
36	man	gue	gue	gùè
37	woman	moi	moi	mòí
38	child	m'ana	m'ana	m'àná
39	father	aba	tido:	bàbá
40	mother	inaa	inoo	ìnáù
41	brother	ayangiake	ayangiake	'child of mother'
42	older brother	ayaa	ayaa	-
43	younger ..	mupipekiyo	umbino:	-
44	friend	ádíì	àdil	ábàí
45	uncle	manyina	manyena	àndíà
46	twins	mapiyo	mupiyo	màpiò

#	Gloss	MBO	VANUMA	NYALI
1	eye	mèsú	mèsú	mèsú
2	ear	ùcwéí	ùcwéí	ùcwéí
3	nose	ùlùlù	lùlù	lùlù
4	mouth	mònù	mònù	mònù
5	tooth	mènù	mènù	mìnù
6	tongue	ùdádá	lùdádá	rùdádá
7	beard	bùlèlù	bùlìlù	bùlìlù
8	head	ùtù	mùtù	mùtù
9	hair	ndílì	ndúlì	ndúlù
10	neck	ngíngó	ngíngó	ngíngó
11	breast	ìbéti	màbélè	màbélì
12	chest	ìgúngó	gùlùgúlù	ìgúngó
13	belly	bùà	bólà	bólà
14	navel	ùwòfí	lùwòfí	lùwòfí
15	back	ùkòngù	mùkòngù	mùkòngù
16	buttocks	ùndù	ìbíbí	màtáò
17	knee	ùlùlù	lùlù	lùlù
18	leg	ùtìndí	mùtìndí	mùtìndí
19	foot	ìgbátá	ìgbátá	ìgbátá
20	hand	ìkónđó	ìkónđó	ìkónđó
21	finger	kpéngbé	kpéngbé	kpéngbé
22	fingernail	ùndáá	lùndálá	lùndálá
23	body	ndútù	ndútù	ndútù
24	skin	ùmbà	ìmbàmbà	ìmbàmbà
25	hide	same as skin	ngóbbò	lùngòbbò
26	wound	ìphi	lìkúbè	ùmbé
27	bone	ùwò	lùwò	lùwò
28	blood	mèníkò	mèníkò	mèníkò
29	saliva	màkòdù	lìkòù	lìkòù
30	urine	màtíì	màtélè	màtélè
31	urinate	tòò	-	-
32	heart	ùtúmá	mùtúmá	mùtúmá
33	kidney	àkpé	àkpé	àkpé
34	intestines	mìà	mìlà	mèlà
35	person	mòmbì	mòmbì	mòmbì
36	man	gùè	gùlè	gùlì
37	woman	mòí	mòlí	mòlí
38	child	m'wàná	m'wàná	m'wàná
39	father	bàbá	ábà	áwé
40	mother	ìnáà	ínlà	ínlàó
41	brother	tèté	ádèná	gwàdí + náó
42	older brother	-	-	-
43	younger ..	-	-	-
44	friend	àbàí	sáwàé	náéé
45	uncle	mùnyènà	mànyéná	mùnyèná
46	twins	màphiò	màphiò	màwìlò

#	Gloss	KOMO	BHELE	KAIKO
47	chief	mòkòtà mòámé	mòámé	m'wàmé
48	God	mòkòngá	mòkòngá	àpípídôkò
49	name	ínà	ínà	ínà
50	voice	éṣò	mòyò	mòyò
51	story	ègàní	ègàní	èkàní
52	animal	jàmà	jàmà	jàmà
53	meat	mañœ	same as animal	ésùù
54	dog	mbóá	mbóá	mbúá
55	tail	ñkònđó	ñkònđó	ñkònđó
56	leopard	màbìángá	màbìángá	mùlì
57	rat	mòmbá àkúké mbàñú	-	-
58	elephant	mbòngó	mbòngó	mbòngú
59	goat	mémé	mémé	mémé
60	horn	ndékà	èhémbe	èhémbe
61	bird	mbú	mbùú	mbàñú
62	hen	kókó	kókó	kókó
63	wing	-	-	-
64	feather	sálá	tíndá	sálá
65	egg	èké	lèé	lìkí
66	tortoise	nkúù	ñkúlù	kòtí
67	crocodile	ngàndó	ng'wèndé	ng'wèndé
68	snake	njókà	njóà	njóà
69	fish	sú	sàlé	ñsú
70	louse	bàmbà	àmánsì	àmásì
71	tree	me-	mèé	mìí
72	bark	kèkòdá	kpú+lúkpé	-
73	leaf	kásá	kásá	kásá
74	branch	ñtábè	ñtábì	ñtápì
75	root	mi-gì	miigì	miíkì
76	fruit	mbùkà	màyá	mbùà
77	seed	mbó	mbó	mbùà
78	banana	èbógò	èbógò	ñbókù
79	straw	òfò	-	lòò
80	forest	ndùà	ndùlì	ndùlì
81	field	cíkò	tíò	tíò
82	tribe	-	-	-
83	village	njì ekombo 'family'	njì	ñjì
84	house	éndú	éndú	èndú
85	path	àfè	àhé	àhé
86	thing	kémà	éma	íma
87	affair	der. fr. 'to say'	'to say' (gerund)	èlèhè
88	clothing	ngómbé	ngómbé	ngómbé
89	rope	ngòí	ngòlí	ngòlí
90	drum	èndè	àlèndè	àlèndè
		èmbúú	-	-
91	canoe	kókó	kókó	kúkú
92	basket	jó	jó mbòmbò	só

#	Gloss	BILA	BERA	HUMU/KWAMBA
47	chief	mʷàmé	nkámá	sàlìà
48	God	àkódlùlà	mbàllì	mbùbù
49	name	índò	línà	ìná
50	voice	lísò	mòyò	làsó
51	story	ékàní	mákágàní	gànyá
52	animal	jàmà	jàmàí sò	jàmà
53	meat	kùsùkù	kìsòkò	mùnòkù
54	dog	m̄bʷá	úmvʷá	mbʷá
55	tail	kòndó	kúlʷángà	kúhàngà
56	leopard	màpìlángá	òngʷè	ŋgùè
57	rat	àmákiídì	bílì	
58	elephant	mbòngó	mbòngó	mbòngú
59	goat	mémé	mémé	mèmé
60	horn	èndíkà	ndíkà	ndèká
61	bird	mbàbú	mbòlò	mbùlú
62	hen	kòkó	kòkó	kòkó
63	wing	-	-	-
64	feather	sálá	sálá	sálá
65	egg	lèké	lèké	lèké
66	tortoise	mátìè	bátòí	faja
67	crocodile	ngʷèndé	ngòndé	mpèó
68	snake	njókà	nzókà	nzòká
69	fish	ñsú	úsú	àsú
70	louse	àmásì	mpámbá	àmàsé
71	tree	ñmò	mìlí	mèlé
72	bark	-	kìldò	kìkúkú
73	leaf	kásá	kásá	kàsá
74	branch	tápì	tàkpá	
75	root	mìíkì	mìlì	mìlì
76	fruit	mbúkò	mbòká	mbùká
77	seed	mbúkò	mbòlò	mbòlò
78	banana	èbòkò	dìdí	kònzè
79	straw	sóbé	sòlú	sòlú
80	forest	ndùlù	sóbé	màbìlì
81	field	tíkò	tíkò	tìkó
82	tribe	-	-	-
83	village	ñjì	mùzì	ìnji
84	house	èndú	ndábò	ndàbò
85	path	àhé	ʃìs	nèsíš
86	thing	kímà	kímà	kèmá
87	affair	élèhè	gàní	tòndí
88	clothing	ngómbé	ngómbé	ngòyé
89	rope	ngòlí	mpòngò	mpùngò
90	drum	lèndè	kìlèmbé	kìlèmbé
91	canoe	kòkó	dzàbò	bʷàtí
92	basket	sò	mbòmbò	zàlú

#	Gloss	BUDU-IBAMBI	BUDU-WAMBA	NDAKA
47	chief	ngama	ngama	ngámá
48	God	asobee	asobee	ásòbéí
49	name	ino	ino	ìnó
50	voice	ìsó	ì:yò	ìyó
51	story	mùgènú	úngènù	ìbìbà
52	animal	nama	nama	nàmà
53	meat	anjíbo	anjíbo	ùkùnù
54	dog	imva	imva	ìmvá
55	tail	muya	miya	ùmìyá
56	leopard	kʷei	kʷei	kʷèyì
57	rat	pepe	pepe	àbútú
58	elephant	toku	toku	tòkù
59	goat	meme	meme	mémé
60	horn	ipakaa	ipakaa	ìpákáá
61	bird	munoi	munoi	pèpè
62	hen	kobo	kobo	kòbò
63	wing	-	-	-
64	feather	yata	wata	yàtá
65	egg	mukir	mukir	ùkìí
66	tortoise	seki	seki	sèkì
67	crocodile	kandú	jèné	kàndó
68	snake	síi	zíi	híí
69	fish	sipe	sipe	sípé
70	louse	isókoo	isókoo	ìsókóò
71	tree	buti	buti	bùtí
72	bark	ipapi	ipapi	ìpápì
73	leaf	mani	mani	mání
74	branch	mutapú	mutapi	ùtápí
75	root	mii	miyo	ùmìì
76	fruit	ipumo	ipumo	ípímò
77	seed	búsco	búsco	same as fruit
78	banana	ibúgb	ibúgb	ìbúgb
79	straw	njelé	sòì	màkyéñgyé
80	forest	iju	mututu	ìjú
81	field	kuba:	watini	wàtínì
82	tribe	-	-	-
83	village	ikumbu	ikumbu	ìkùmbù
84	house	ikaa	ikaa	ìkáá
85	path	ingbaa	ingbaa	ìngbàà
86	thing	ikyemù	ikyee	ìkyéñù
87	affair	'to say' (gerund)	'to say' (gerund)	-
88	clothing	ipukù	ipukù	ìpùkù
89	rope	muki	umiki	ùsàngà
90	drum	àbìbà	àbìbà	àbìbà
91	canoe	ingbóo	ingbóo	ìngbóò
92	basket	ítúmó	jáì	ùsàsá

#	Gloss	MBO	VANUMA	NYALI
47	chief	òkòtà	mágà	mòkámá
48	God	àsòbíí	ákùlí	sódò
49	name	ìnó	lìyó	lìnó
50	voice	ìyó	lìyó	lìyó
51	story	ìbìbà	mújènú	mújènú
52	animal	nàmà	nàmà	nàmà
53	meat	bùtò	mùnùnùc	mùnùnùc
54	dog	ìmvá	ìmvá	ìmvá
55	tail	ùmìyá	mùlìyá	mùlá
56	leopard	kʷèyì	kʷèyò	kʷèyì
57	rat	àbútú	þèþè	wèwè
58	elephant	tòkù	tòkù	tòkù
59	goat	mémé	mémé	mémé
60	horn	ìfàkáá	lìbákálá	lèwákálá
61	bird	ɸèɸè	mùnòlì	mùnjòlì
62	hen	kòbò	kòbò	kòbò
63	wing	-	-	-
64	feather	ìlátá	yâtá	látá
65	egg	òkìí	mùkìlì	mùkìlì
66	tortoise	sèkì	sèkìsèkì	sèkìsèkì
67	crocodile	kàndó	jènè	jènè
68	snake	ìyéé	hǐlí	ìyílí
69	fish	síphé	síbhé	síwé
70	louse	ìsókòdò	ìsókóldò	ìkpínà
71	tree	bùtí	bùtí	bùtí
72	bark	ìfàáfì	ìbàbì	ìwàwì
73	leaf	màní	màní	màní
74	branch	ùtáfí	mùtawì	-
75	root	ùlìlì	nímìmìlì	nímìmìlì
76	fruit	ífímò	ìbùmò	ìmìmò
77	seed	same as fruit	òusígò	bùsòlò
78	banana	ìbúgù	ìbúgù	ìbúgù
79	straw	-	dìgbèlè	ngìlèí
80	forest	údùmù	mélí	mélí
81	field	wàtínì	wàtú	ébáká
82	tribe	-	-	-
83	village	ìkùmbù	ìkùmbù	ìkùmbù
84	house	ìkáá	ìkálá	ìkálá
85	path	ùpí	mùpí	ábù
86	thing	ìkyéémò	ìmá	ìmá
87	affair	-	-	-
88	clothing	ìfùkù	lòbúgò	ngómbé
89	rope	ùmíkí	mùlíkí	mùlíkí
90	drum	àbìbà	àbìbà	àíbà
91	canoe	ìngbòrò	ìngbòlò	ìngbòlò
92	basket	jàù	lòlò mùsásá	dìdìlà

#	Gloss	KOMO	BHELE	KAIKO
93	salt	mùnèì	nkúá	nìkúá
94	fat	gámbá 'oil'	màfútà	mùúlì
		múà 'fat in meat'	mùúlì	mùúlì
95	fishhook	kõbó	mìséngé	mùsípì
96	knife	mbàkò	mbàò	mbàò
97	axe	èóká	èlóá	èlúá
98	hoe	yèmbè	ésukà	yèmbè
99	spear	ekonga	èkòngá	ìkùngá
100	war	èmànì	bìá	bìá
101	charcoal	èká	èká	ìkáà
102	fire	ñsá	ñsá	ñsá
103	firewood	same as fire	same as fire	same as fire
104	smoke	mákì	máì	máì
105	ashes	èbú	èbùú	èpùú
106	night	kíphà	kìíà	kìihà
107	moon	sóngé	èsóngè	àmílúá
108	star	sééngóá	léléngóá	léléngóá
109	sun	mání	mání	mání
110	day	èsá	èsá	súà
111	sky	kóbá	kóbá	kúpà
112	cloud	ègùgù	same as fog	same as fog
113	fog	èbùndù	èbùndù	ébùndú
114	wind	màfòfò	mòhèò	
		súmbú	kùkísá	kùká
115	rain	mbúá	mbúá	mbúá
116	to rain	óká	lóá	ló- (root)
117	water	íbó	íbó	íbó
118	dew	-	èjló	ñíló
119	river	-	'(big) water'	'(big)water'
120	lake	ètùú	ngèjì	-
121	hill	màmbà	màmbà	màmbà
122	stone	ètálè	èté	ètéè
123	earth	òdò	dòdò	dòdò
		mòkòndà		
124	sand	mbúmè	mbúmè	mbúmí
			nkálá	
125	year	ságá	kèlémbò	mwámànì
126	one	mòcí	ímòtí	ímòtí
127	two	íbé	íbàlé	íbàlé
128	three	ìsáò	ìsálò	ìsálò
129	four	gènà	ínì	ínì
130	five	bókù	ítánò	ítánò
131	six	sítà	mòtòbá	mùtòbá
132	seven	sáñà	sùñé'làlò	sùñyá'làlò
133	eight	mònánè	làlò	làlò
134	nine	tísà	sùñékómì	sùñíkómì

#	Gloss	BILA	BERA	HUMU/KWAMBA
93	salt	kúá	mùkʷá	ŋkùá
94	fat		dílí	mbàhá
95	fishhook	mòsílò	màndònò	màndònò
96	knife	màséngè	mùròbò	βùlòbò
		ñgʷá	mbàkò	mbàkò
97	axe	èlúká	lúká	lùká
98	hoe	yèmbè	lùdù	ñsùká
99	spear	èkùngá	kùngá	kùngá
100	war	bìyó	bìlá	bùlèmò
101	charcoal	èkálásà	mbílò	mbílò
102	fire	músá	mósá	kàlá
103	firewood	same as fire	same as fire	mòsá
104	smoke	mákì	mákílì	mákílì
105	ashes	êpù	bùlú	βùlú
106	night	kíihò	kílìá	kílìá
107	moon	sóngé	sóngé	sòngé
108	star	léléngʷé	tàngátángà	tàngátàngá
109	sun	máné	mʷáné	màné
110	day	súà	gòndò	tòlò
111	sky	kúpà	kùbá	kòbà
112	cloud	same as fog	ndùlù	-
113	fog	ébúndú	kìndùbú	mákúñàñì
114	wind			wèwèlyà
115	rain	sùsò	sòmbò	mbùlà
116	to rain	mbúò	mbúlà	mbùlà
117	water	lòk- (root)	lòká	dòká
118	dew	líòs	líòs	líòs
119	river	nìlyó	lìñò	lènèò
120	lake	= '(big) water'	-	-
121	hill	màmbà	pànzá	hàmbà
122	stone	ètálè	táli	tàlé
123	earth	dòdò	dòdò	dùdú
124	sand	mbúmé	bòtákà	gùsiá
125	mbúmé	mbúmá	mbúmá	mbùmé
126	year	mánè	kèlángà	ságà
127	one	kǎdí ↓	ngíliní	mòtí
128	two	ébàlé	bàlí	bále
129	three	ésálò	sáàlò	sálò
130	four	sènà	íñì	hínì
131	five	ètánò	ítánò	tánò
132	six	mùtúbá	mádyà	ŋkágà
133	seven	sòbélàlò	làlòdú	nsàmbù
134	eight	làlò	làlò	nànéhè
135	nine	sòbékómì	sòbýá	sòbí

#	Gloss	BUDU-IBAMBI	BUDU-WAMBA	NDAKA
93	salt	mukʷe	mukʷe	múkʷé
94	fat	umbundo	umbundo	ùmbündò
95	fishhook	ùcèkèlè	ùpísà	ùngbè
96	knife	ìdòkó	ìdòkó	ídòkò
		lirkri		
97	axe	angbaka	angbaka	àngbàkà
98	hoe	gítà	ìyémbè	ìyémbè
99	spear	jágà	jágà	ùpó
100	war	dite	dite	díté
101	charcoal	ikokonjio	ikokonjii	ìkòkònjiò
				màá
102	fire	jaa	jaa	ìdýàá
103	firewood	tumbo	mutumbo	ùtùmbó
104	smoke	umwei	umweu	ùmwèí
105	ashes	isupu	isupu	ìcwéí
106	night	nabutu	nubutu	nàbùtú
107	moon	uyi	uyi	ùlí
108	star	ündata	ündata	ùndátá
109	sun	ipa	ipa	ìpá
110	day	bìsì	bìsì	bùsí
111	sky	ekuvubisi	ekuvubisi	bùsí
112	cloud	ikuba	ikuba	ìbùbù
113	fog	fnjúmà	fnjúmà	
				ìndìndì
114	wind	mahuo	mahuo	èbóbò
115	rain	ugbaa	ugbaa	ùgbàá
116	to rain	kònèyò	könyìò	kònéyò
117	water	mepo	mepo	maiopo
118	dew	ùmʷéí	ìmòò	ímòò
119	river	nesini	lei	dèí
120	lake	-	-	ìbàbà
121	hill	irk pangba	irk pangba	gùfí
122	stone	ikopi	ikopi	ìkòpí
123	earth	dòdo	dòdo	dòdò
		itaka		ìtákà
124	sand	sasar	isasar	sàìsàì
125	year	igo	iyo	ìgò
126	one	mungana	munguu	bòngòndò
127	two	bepini	bepii	bèpíí
128	three	beetu	beetu	bèétú
129	four	bogrina	bugrina	bògrinà
130	five	bokò	bokò	bòkò
131	six	mélia	umalia	màdià
132	seven	melraneka	umal ranika	màdìrànèká
133	eight	begrina	ubagrina	gìnágìnà
134	nine	isabokò	nobukwongò	kpéngbétù

#	Gloss	MBO	VANUMA	NYALI
93	salt	ùkʷè	mùkʷè	mùkpè
94	fat	mà̄lìngó	mà̄lìngó 'oil'	mà̄lìngó
95	fishhook	búgòdò	búgòdò	àbúgèlé
96	knife	fídèkò		
97	axe	àngbákà	àngbákà	òbá
98	hoe	ìyémbè	ségbé	àké
99	spear	ùphò	ùphò	ùwò
100	war	díté	díté	díté
101	charcoal	ìkòkònjíò	ìkòkà	ìkòkà
102	fire	i jaá	jàlá	jàlá
103	firewood	ùtùmbó	mùtùmbó	njálakà
104	smoke	ùmwèí	wèí	mèí
105	ashes	ìcwéí	ìcwéí	ìcwéí
106	night	nàbùtú	nàbùtú	nàbùtú
107	moon	ùlí	ùlí	ùlí
108	star	ùndátá	lùndátá	lùndátá
109	sun	ìphá	lèbá	lèwá
110	day	bùsí	lìkòlò 'whole day'	kàlèwá
111	sky	bùsí	bùsí	bùsí
112	cloud	ìnbùndò	ìnbùndò	ìnbùndò
113	fog		þúþù	ðnjù
114	wind	ìndìndì		
		èbóbò	èbóbò	èbóbò
115	rain	ùgbàá	ùgbálá	ùgbálá
116	to rain	kònéyò	kàtádá	kàmeyò
117	water	maiþò	màllìþò	màlùwò
118	dew	ìmòdò	lìmòdò	lìmòdò
119	river	dèí	dèíní	dèíní
120	lake	-	ìtílí	òlùándá
121	hill	màmbà	túdú	kágba 'mountain'
122	stone	ìkòphí	lìkòbí	lìkòwí
123	earth	dòdò		dòdò
124	sand	ìtákà	ìtákà	
		sàisàí	sásàlí	sásálfí
125	year	íjò	kýàndá	lìsìsà
126	one	bóngò	íngàná	íngàná
127	two	béfí lì	díbfí: lì	ípílli
128	three	bétfú	dílfétú	élátó
129	four	bóngìnà	gènà	gènà
130	five	bòbòkò	bókò	bòkò
131	six	bádíánà	màdfí	mádéá
		mùtúbá		
132	seven	bádífánèkà	màdànìká	màyànèká
		sòbúyalàlò		
133	eight	gìnágìnà	bàgìnà	bágènà
		làlò		
134	nine	sòbúámòkò		
		dúmbà	'8 + 1'	'8 + 1'

#	Gloss	KOMO	BHELE	KAIKO
135	ten	nkámá	mòkò	mòkò
136	half	gbútùkà	gbú+tú	tùwé
137	hot	jó	jó	sòngá
138	cold	φéð	héð	híð
139	tall	ngbó	dèédèé	míndá
140	long	koi	éndà	ndíndà
141	deep	ndándá	same as tall	àkúlí
142	short	ádú	same as tall	àngbí
143	big	ngbí	ngbí	àngbó
144	big	ngbó (= tall)	tì	àngbó
145	small	bòá	dé	édéè
146	good	njá	njá	bòngá
147	bad	jèdè	jé+dé	ásłdì
148	all	bòbù	bú	pòlànááñò
149	many	sì	émásìí	ngbángbò
150	red	njé	njù	ánje+
151	black	phiñi	hí	àhí
152	white	lìndì	mbì	ápu+
153	who?	bú	bú	àní
154	I	àní	màní	ìmì
155	you sg.	èmè	èmè	úwé
156	he-she	òbè	òwè	ìndí
157	we	yé	ìyé	bísu
158	you pl.	bésú	bésú	bínu
159	they	bénú	bénú	ébò
160	what?	bó	ìbò	íí
161	where?	sínà	síná	wáni
162	today	súá	wání	ndíèndé
163	yesterday	késà 'this day'	ndíèndé	-
164	tomorrow	-	-	úmá
165	to dry	mámà	úmá	òmísá
166	to fill	òmísá	òmísá	túmísá
167	to rot	túmísá	túmísá	hòí
168	to sit	òdá	hòá	ìká
169	to stand	òká	ìká	má
170	to lie	má	má	lá
171	sleep	dá	lá	tòó
172	to dream	tòó	tòó	lótá
173	to fear	òtá	òtá	téá
174	fear	bángá	bóó	bòò
175	hunger	kòbòbòkò	njà	ñjà
176	shame	njà	sónì	sónì
177	joy	sónì	bùjémé	èsìllò
178	doubt	bùjémé	tékátéká	bòò = 'fear'
179	to bite	máséyé	kòká	kòká
180	to eat	ngákà	léá	lfá
181	to drink	kòká	nóá	nóá
182	to vomit	éá	lóá	lóá
	to cough	nóá	kólá	kólá

#	Gloss	BILA	BERA	HUMU/KWAMBA
135	ten	mòkò	kòmì	kòmí
136	half	gbùtù	gbútyò	kpengbetu
137	hot	sùngahà	kìtínèká	gbùtúsì
138	cold	híò	híò	zùngá
139	tall	méndá	kúlà	dékágà
140	long	kúlá	-	zàmbá
141	deep	àkpèdí	-	-
142	short	ángbí	gbùtù	gbùtú
143	big	ángbó	bàbó	jéttà
144	small	édíò	pí ñò	déyà
145	good	ánjá	bòngá	bòngà
146	bad	sìnáná	zánà	zènàná
147	all	ngbòkpú	básè	bòpónè
148	many	kpété	gbókà	bàmàmádà
149	red	ánje↓	tánà	tánà
150	black	áhí	índà	úndà
151	white	ápù	ùká	úkà
152	who?	màwá	màmò	àné
153	I	ímé	èmè	èmì
154	you sg.	úwé	òwè	ùwè
155	he-she	éyé	yéyi	ìyé
156	we	bésú	bésú	bèsú
157	you pl.	bénú	bénú	bénú
158	they	ébò	bólì	bò
159	what?	èké	èkí	èkí
160	where?	wá	káwà	mànè
161	today	ñdèndé	lèlóní	lèlú
162	yesterday	-	-	-
163	tomorrow	húmó	húmá	hùmá
164	to dry	kákálísò	ñmísá	òmísà
165	to fill	túmísá	túmísá	tùmísà
166	to rot	hòlá	hòlá	hòlá
167	to sit	lìkò	kébúná	lìkà
168	to stand	mámáà	máhá	mmá
169	to lie	wèngá	làngá	àngà
170	sleep	tòlò	tòlò	tòlò
171	to dream	lòtá	sìngá	lòtá
172	to fear	-	ndótá	tèyá
173	fear	èbókò	máná	ñjá
174	hunger	ñjà	bókò	bàngá
175	shame	sónì	nzàlà	ènjà
176	joy	èṣìlò	sónì	sòní
177	doubt	-	mùhimbò	màkùnì
178	to bite	kùká	ñádúlá	kùká
179	to eat	iyá	iyá	lèá
180	to drink	múò	mwá	nùá
181	to vomit	lókí	lóká	lòká
182	to cough	kóslò	kpóslá	kòslá

Bira - Huku Wordlists, March 1995

#	Gloss	BUDU-IBAMBI	BUDU-WAMBA	NDAKA
135	ten	tekebe	bokuboku	bɔkɔbɔkɔ ìdí
136	half	ìgbítí	ìgbítí	íbòyò
137	hot	nja	buzu	njà
138	cold	dí	dí	dí
139	tall	konge	kongo	ìtá
140	long	ta	ta	-
141	deep	lu	lu	-
142	short	gbi	gbititi	pìtìtì
143	big	ja	ja	gùé
144	small	bili	lekeke	dèkèkè
145	good	ló	ló	ìdó
146	bad	bíbí	bíbí	bíbí
147	all	bomu	boo	bómú
148	many	same as 'big'	same as 'big'	báí
149	red	ngbo	ngbo	ngbò
150	black	nji	nji	njí
151	white	tu	tu	tù
152	who?	ani	ani	àní
153	I	imi	emí	ìmì
154	you sg.	uwé	owé	ùwé
155	he-she	iyó	iyó	ìyé
156	we	isu	isu	ìsú
157	you pl.	inu	inu	ìnú
158	they	rbo	rbo	ìbò
159	what?	imaní	imaní	ìmánì
160	where?	gbani	ni	gbàní
161	today	bùbùnì	bùbùnì	ìpábò
162	yesterday	-	-	-
163	tomorrow	kùbá	bísí	kùbá
164	to dry	kónuma	kènímó	kòmísò
165	to fill	kohuso	kohuiso	kòísò
166	to rot	kópowa	kópua	kòpòà
167	to sit	kowolo	koulo	kòwòò
168	to stand	kómaa	kómaa	kòmáà
169	to lie	kókwaa	kókwaa	kòkwàà
170	sleep	too	too	tòò
171	to dream	kotakanaka	kotakanaka	-
172	to fear	kokumo	kokumo	kòkùmò
173	fear	uba	uba	ùbá
174	hunger	taa	taa	tàá
175	shame	soni	soni	sóní
176	joy	ijaja	ijaja	ìg'ág'á
177	doubt	àtígà	-	dìndíò
178	to bite	kókita	kókita	kòkwètà
179	to eat	kènílyá	kènílyá	kènídyà
180	to drink	kènímwá	kènímwá	kènímwà
181	to vomit	koweyo	koweyo	kòwèyò
182	to cough	kókowa	kókowa	kòkòà

#	Gloss	MBO	VANUMA	NYALI
135	ten	ìdí mòkò	mìnì	mìnì
136	half	íbòyò	ìgbítí	ígbítí
137	hot	njà	bíò	bíò
138	cold	njènjè	bùkátò	bùkátò
139	tall	ìtá	mùtá	mùtá
140	long	-	-	-
141	deep	-	-	-
142	short	bítítí	pítí	gbítítí
143	big	jà	jà	dòkòdòkò
144	small	bwàfé	cèdé	kédfí
145	good	ígàbó	ìdó	lègàbó
146	bad	bíbí	bíbí	bòbò
147	all	bómú	bómù	gbòú
148	many	báí	same as big	same as big
149	red	ngbóò	ngbó	ngbó
150	black	njí	njí	njí
151	white	túù	tú	tú
152	who?	àní	àní	àní
153	I	ìmì	ìmì	èmè
154	you sg.	ùwè	ùwè	òwè
155	he-she	ìyé	tèyè	été
156	we	ìsú	ùsú	ùsú
157	you pl.	ínu	ùnú	ùnú
158	they	íbó	tàbò	tàbò
159	what?	ìmáàí	yéí	tètánì
160	where?	nèní	gánì	néní
161	today	íwéí	ìyéí	ìyéí
162	yesterday	-	-	-
163	tomorrow	nàìbà	bísí	néndíndí
164	to dry	kòkpákísò	kànúmísò	kànángánísò
165	to fill	kòtúmísà	kànúlísò	kànúlísò
166	to rot	kòphòà	kàbhòlà	kàbhòlà
167	to sit	kòwóò	kànúwólò	kànúwólò
168	to stand	kòmáá	kànímálà	kànémálà
169	to lie	kòkwáá	kàkwàlà	kàkwàlà
170	sleep	tòò	tòlò	tòlò
171	to dream	kòótá	kàlòtákà	kàlòtákà
172	to fear	kòkùmò	kàkùmò	kàkùmò
173	fear	ùlòbá	lòbá	lòbá
174	hunger	tàá	tàlá	tàlá
175	shame	sóní	sóní	sóní
176	joy	ìg'ág'á	jéjé jàlí	lífajàjà
177	doubt	dìndíò	-	-
178	to bite	kòkwètà	kàkwètà	kàkwètà
179	to eat	kèníd'yà	kàjà	kàjà
180	to drink	kèním'wá	kàm'wà	kàm'wà
181	to vomit	kòwèyòkò	kàwèyòkò	kàwèyòkò
182	to cough	kòkòfá	kàkòà	kàkòà

#	Gloss	KOMO	BHELE	KAIKO
183	to suck	múmá	n'yún'yá	úngá
184	to spit	súá	súá	súá
185	to sing	émbá	lémbá	límbá
186	to play	njókóá	njóá	njóó
187	to dance	bíná	njóá	mbíná
188	to laugh	tébá	tébá	tépà
189	to weep	gámá íá	gámá	ngámú
190	to say	yòngá gèá	yòngá	yòngá
191	to call	òfáná	kóngá	kúkà
192	to ask	úsíá	úlísá híhíá	úlísò
193	to request	mémá	mémá	mémá
194	to see	óná	óná	ónà
195	to show	fàngéá	hángíá	ònìsà
196	to hear	óká	óká	óká
197	to smell	ùmbíá súá	ùmbísá	ùmbíá
198	to know	úbá	úbá	úpà
199	to read	tángá	sómá	sómá
200	to write	dùndúá	àndéká	àndíká
201	to love	kondá	kondá	kündá
202	to take	bédá	bédá bésá 'to grab'	pèdá
203	to hold	dùngá	bédá	pè?á
204	to give	òpá	pá mòá	kàpà
205	price	èsómbì	èlèì	ìsúmbí
206	to steal	úbá	úbá	úbá
207	to hide	sòméá	sòméá	sòmá
208	to deceive	démá	démá	tímá
	in place of 'to lie', which is literally 'to speak a lie'			
209	lie	mbéá	mbéá	mbéá
210	to buy	sómbá	sómbá	súmbá
211	to sell	sómbísá	sómbísá	súmbísó
212	to marry	-	mòmá	òmá
213	to give birth	bókótá	bótá	bótá
214	to die	kúá	kúá	kúá
215	to kill	móá	móá	múá
216	to go	gă	gă	kă
217	journey	támbá	támbá	támbá
218	to come	biká	bíá	piá
219	to return	síkíánágá júá	siáná	siáná
220	to send	téká	téá	téá
221	to fly	yă	kèbéá	kèbéá
222	to walk	támbá	yàlá	yàlá
223	to run	gámbángò	támbá tátéá	tátìà

#	Gloss	BILA	BERA	HUMU/KWAMBA
183	to suck	lúngó	nùngé	lùngá
184	to spit	súó	súá	sùà
185	to sing	nímbò	límbá	lèmbá
186	to play	njókó	tújá	zènà
187	to dance	bínò	bíná	bìná
188	to laugh	tòlà	tòlá	téßà
189	to weep	ngàmò	ngámá	ngàmú
190	to say		yòmbá	òngà
191	to call	lúhú		
192	to ask	wéká	éléká	èká
			úlíjá	òlúlyà
193	to request	àbókúlí	kúngá	kùngà
194	to see	èmèmí	lébá	tàngyá
195	to show	énisò	tàndíjá	ànìsà
196	to hear	ékà	ókè	òká
197	to smell	lùmbí	òuká	lùmbýà
198	to know	épò	íbá	íßà
199	to read	sómá	sómá	sòmà
200	to write	kèká	kèká	àndèkà
201	to love	kúndá	gònzá	kùndá
202	to take	pèdá	ìdá	bwà
203	to hold	-	gbéhè	gbà
204	to give	èkàpò	pá	
			péjá	pèsìá
205	price	èssúmbí	same as to buy	sùmbàní
206	to steal	èkúbò	íbá	ìbá
207	to hide	sòmá	sòmá	sòmyá
208	to deceive	tímá	-	-
209	lie	mbélá	mbélá	mbèlá
210	to buy	súmbá	súmbá	sùmbá
211	to sell	súmbísó	súmbísá	sùmbísà
212	to marry	èmáná	àmá	àmànà
213	to give birth	bókótá	bókótá	bòkótà
214	to die	kùó	k'wá	kùá
215	to kill	èm'wá	ólá	òlá
216	to go	kà	já	ìyà
217	journey	támbá	gèndò	gèndò
218	to come	pìkó	bìká	þìkà
219	to return	sìkyó	sìkílá	sìkísàñà
220	to send		téká	téká
221	to fly	kèbýá		
222	to walk	yàlá	sìndá	þùmbùkà
223	to run	támbá	húngá	dëtágà
		cécá	cécá	tëtëyá

#	Gloss	BUDU-IBAMBI	BUDU-WAMBA	NDAKA
183	to suck	kōmvimvia	kōmvimvia	same as to drink
184	to spit	kotoko	kotoko	kōtōkō
185	to sing	kōsua	kōsua	kōsūà
186	to play	kōtamba	kōtamba	kōtāmbā
187	to dance	kenijo	kobuno	kōbúnō
188	to laugh	kōnoa	kōnua	kōnūà
189	to weep	kōndia	kōndia	kōndià
190	to say	kōyaka	kōyaka	
		kosugo		kōsāmūà
191	to call	kosōkō	kosōkō	kōsōkō
192	to ask	kobokuo	kobukuo	kōbōkūò
193	to request	kēnita	kēnita	kēnítà
194	to see	kēnina	kēnina	kēnínà
195	to show	kōpana	kōpana	kōpānà
196	to hear	kōnuka	kēnikō	kēníkō
197	to smell	konusa	kohuiso	kōmvōnō
		konumvo		
198	to know	kōmbra	kōmbra	kōmbfā
199	to read	kōpōpōkō	-	kōpōkō
200	to write	kōleaka	kōliaka	kōtēndiàkā
201	to love	kōkunda	kōkunda	kōkūndà
202	to take	kōsika	kōchíkā	kōsīkā
203	to hold	koboto	koboto	kōfōtō
204	to give	keninjo	keninjo	kēnínjō
205	price	īgābū	īgābū	īmbāí
206	to steal	kenibo	kenibo	kēnibō
207	to hide	kōnaya	kōnaya	kōnāià
208	to lie	kōprta	kōprta	'to say a lie'
209	lie	būfōdō	yákánàkā	āmūkō
210	to buy	kōkaya	kōkua	kōkùà
211	to sell	kōgābā	kōgābā	kōgābā
				kokūusō
212	to marry	kōsīkānà	kōcīkānà	kōsīkānà
213	to give birth	kōnōtā	kōnuta	kōnōtā
214	to die	keniwo	keniwo	kēníwō
215	to kill	kēniwa	kēniwa	kēníwà
216	to go	kēnisa	kēnisa	kēnísà
217	journey	k'yēndā	kēndā	k'yēndā
218	to come	kēnika	kēnika	kēníkà
219	to return	kōtōwa	kōtua	kōtūà
220	to send	kōtūmā	kōtuma	kōtūmà
221	to fly	kōbhūmbua	kōbhūmbua	kōbhūmbūà
222	to walk	kōk'yēndaka	kokindaka	kōk'yēndā
223	to run	kōtūgbūà	kōgvabhangu	kōn'yākāà

Bira - Huku Wordlists, March 1995

#	Gloss	MBO	VANUMA	NYALI
183	to suck	same as to drink	kànúmō	kàmvímvílā
184	to spit	kòtókò	kàtókó	kàmá
185	to sing	kòsòrà	kàswànàkà	kàsòànà
186	to play	kòtámbà	kàtámbá	kàtámbá
187	to dance	kènífjò	kàbúnó	-
188	to laugh	kònùrà	kànyèkà	kànyâká
189	to weep	kòndìrà	kàndèlà	kàndèlà
190	to say	kòúyà	kàbájà	kàtákálá
191	to call	kòsókò	kànsàmùlà	kàsàmùlà
192	to ask	kòbókúò	kàbókúlò	kàbákúlò
193	to request	kènítà	kàtá	kàtá
194	to see	kènínà	kàná	kàná
195	to show	kòfàná	kàbànàkà	kàwánáká
196	to hear	kènífkò	kànúkó	kànúkó
197	to smell	kòmvónó	kànúmvó	kànúvó
198	to know	kòmbfá	kàmbílā	kàmbélá
199	to read	kòsómá	kàwànlìlà	kàwànlèlā
200	to write	kòéndìkà	kàkwàkà	kàkwàkélá
201	to love	kòkúndà	kàkúndá	kàbàléà
202	to take	kòsikà	kàfá	kàfà
203	to hold	kènífá	same as to take	same as to take
204	to give	kènínjò	kànjó	kànjó
205	price	ímbáí	límbálí	lágá
206	to steal	kòndíbò	kàndíbó	kàndíbó
207	to hide	kòtúwò	kànálíà	kànáléá
208	to lie	to say a lie	-	-
209	lie	dévù	dévù	évù
210	to buy	kòkùrà	kàkòlà	kàkòlâ
211	to sell			
212	to marry	kòsikà(nà)	kàkòlìsò	kàkòlìsò
213	to give birth	kòndòtà	kàbùngá	kàílò
214	to die	kènífwò	kàndòtà	kàndòtà
215	to kill	kèniflà	kàwò	kàwò
216	to go	kènísà	kàsà	kàsà
217	journey	téndà	téndà	téndà
218	to come	kènífkà	ígéndò	kàká
219	to return	kòtúrà	kàdùngbò	kàdùngbò
220	to send	kòtúmà	kàkòbílò	kàtútó
221	to fly	kòbùmbúrà	kàyèlílíà	kàlúngwá
222	to walk	kòtèndà	kàtèndà	kàténdà--
223	to run	kònvàkáà	kàtämà	kàtämà

#	Gloss	KOMO	BHELE	KAIKO
224	to flow	dìdá yòká	dìdá	títà
225	to fall	gúá	gùá	kùá
226	to scratch	dúá	kpèsúá	ékpèsúá
227	to rub	-	tímá	tíkímá
228	to wipe	kómbéá	kókómbíá	làliá
229	to pour	dùkíá	dùá	dùá
230	to wash	sòkósá	sòsá	sùsá
231	to sweep	ɸùá	hùá	kpòlà
232	to open	úkúá	úkúá	úk'wá
233	to shut	ɸatíá	àtíá	
234	to split	bòmá	dègá bòmá	dèká pòmá
235	to cut	téná	séngá	tíná
236	to pierce	tóá	tóá	túá
237	to beat	bétá bíndá	bétá bìndá	bétá
238	to fight	máná	màná	sàní
239	to heal	àmá	làmísá	làmísá
240	to throw	màká	màá	màá
241	to push	kíngítà tíngísíá 'upward'	kíngítá	kíngítá
242	to pull	bötá	hòlá	bòlá
243	to tie	bóá	bóá	
244	to do	kpákíá gèá	n'yàngá gèá	n'yàngá kèá
245	to sew	ɸòfá	kólá sóná	tólyá
246	to dress	òlá	lòlá	lòlá
247	to cook	òmbá	òmbá	òmbá
248	to plant	kona	kóná	kúnà
249	to dig	tóngéá	tóngá	tùngà
250	to bury	úmbá	úmbá	mùmbá
251	to burn	sùmbá	sùmbá	sùmbá
252	to swell	tóbòá bímbá	bímbá	bímbá

#	Gloss	BILA	BERA	HUMU/KWAMBA
224	to flow	tító	kéléká	kélékà
225	to fall	kúó	gʷá	gùà
226	to scratch	ékpèsʷó	kpálá	kpálà
227	to rub	tíkímó	hʷéllá	óglisà
228	to wipe	lálóó	bòlá	lágàlýà
229	to pour	dúkó	dùká	dùkà
230	to wash	sùkúsá	-	sùkúsá
231	to sweep	kpólá	kómbá	kòmbá
232	to open	ékúó	kúdá	kùdà
233	to shut	dáká	dáká	dákà
234	to split	pùmá	bòmá	bùmà
235	to cut	tíná	hàlyá	zòmbà
236	to pierce	túá	túmá	tùmá
237	to beat	bétá	bétá	bíndà
238	to fight	sàní	sàní	dòngànà
239	to heal	lámísó	ángísá	lámìsà
240	to throw	máká	máká	mákèà
241	to push	kíngító	tíngítá	tíngítìà
			tútá	
242	to pull	bòlá	bùlá	bùlá
243	to tie	n'yàngá	bólyá	bʷéleyá
244	to do	pèdyá		
245	to sew	tólyá	kórá	kólá
246	to dress	lólá	jʷére	lòlá
247	to cook	émbà	lámbá	àmbá
248	to plant	kúná	kúná	gùbà
249	to dig	túngá	túngá	tùngá
250	to bury	émbà	lúmbá	lùmbá
251	to burn	sùmbó	sùmbá	sùmbà
252	to swell	bímbó	bímbá	bímbá

#	Gloss	BUDU-IBAMBI	BUDU-WAMBA	NDAKA
224	to flow	kohingo	kozingo	kòíngò
225	to fall	kérikwà	kérikwà	kèník'wà
226	to scratch	konakyo	konakyo	kòkúò
227	to rub	kòkpùgúà kogyàbá	kòkpùgúà	kòkpògúò
228	to wipe	-	kobìánà	kòbìfà
229	to pour	kenito	kenito	kènítò
230	to wash	kojaba	kojaba	kògyábà
231	to sweep	kòbia	kòbia	kòtää
232	to open	kogana	kogana	kògánà
233	to shut	kokuto	kokipo	kòkùpò
234	to split	kònatua	kònatua 'to tear' kònahua 'to split'	kòtúà wood'
235	to cut	koténa kokoyo	koténa kokoyo	kòtínà
236	to pierce	kénichwà	kénichwà kotúbókò	kèníchwà kòtúbókò
237	to beat	kóbenda	kóbenda	kòbéndà
238	to fight	kómánà kogbòkísò	kómánà	kòmánà
239	to heal	koheiso	kohiiso	kòwéisò
240	to throw	kogiso	kogiso	kògisò
241	to push	kotito	kotito	kòtítò
242	to pull	koluluo	kokito	kòùtò
243	to tie	kéningà	kònunga	kèníngà
244	to do	kosàngà kokria	kosàngà kókyia	kòsángà kòkià
245	to sew	kofèékìò	kofikio	kòfèkìò kòcwéókò
246	to dress	kopinia	koprinya	kòpènìà
247	to cook	konýà kosíà	kozià	kòyänà
248	to plant	kohvnà	kohvnà	kòvnà
249	to dig	kénimba	kénimba	kènímbà
250	to bury	kohvna '=to plant'	kohvna	kòvnà
251	to burn	keniya	keniya	kèníyà
252	to swell	komuta	komuta	kòmùtà kòfúnà

#	Gloss	MBO	VANUMA	NYALI
224	to flow	kòtíólò	kàtíó	kàtíólò
225	to fall	kèníkʷà	kàkʷà	kàkʷà
226	to scratch	kòkúò	kànákúlò	kànákúlò
227	to rub			
228	to wipe	kògyàbá	kàjàbúlà	kàjàbòlà
229	to pour	kòbìfà	kàbùlìà	kàbèlèà
230	to wash	kènítò	kàtò	kàtò
231	to sweep	kògyàbá (= 227)	kàjàbúlà (= 227)	kàjàbòlà same as 228
232	to open	kòtàá	kàwòlì	kànégǎnà
233	to shut	kògàná	kànígǎnà	
234	to split	kòkùtò	kàkùtò	kàkùtò
		kòtùlà	kànátúlà	kànátólà
235	to cut	kòtínà	kàtfná	kàtéñá
236	to pierce			
237	to beat	kòtúbókò	kàtíóókò	kàtúbókò
		kòbéndà	kàbéndá	
238	to fight	kòmánà	kàbúónò	kàbùónò
239	to heal	kòwèísò	kàwèísò	kàwìísò
240	to throw	kògísò	kàvùmúlà	kàmõlá
241	to push	kòtítò	kàtútò	kàtútò
242	to pull	kòùtò	kàlùtò	kàlìtìlò
243	to tie	kènífngà	kànúñgá	kànóngá
244	to do	kòkìà	kàsàngà	kàsàngà
			kàkìlà	kàkèlà
245	to sew			
246	to dress	kènícwá	kàcòkílò	kàtúbékìlò
247	to cook	kòpènfa	kàsìngòndò	kàsìngòndò
		kòyàñá	kàniánà	kànéñà
248	to plant	kòùná	kàònánákà	kàònákà
249	to dig	kènífmbà	kàmbá	kàmbá
250	to bury	kòùná	kàdná	kàwóná
251	to burn	kènfya	kàyòmbà	kànácéà
252	to swell			kàmátà
		kòfúnba	kàþùndà	

LEXICAL SIMILARITY PERCENTAGES OF THE LANGUAGES IN THE BIRA-HUKU GROUP:

KOMO

79	BHELE									
72	83 KAIKO									
70	72 81 BILA									
57	56 56 59 BERA									
59	58 57 58 70 HUMU/KWAMBA									
29	26 21 22 23 22 BUDU-IBAMBI									
28	24 20 21 22 21 92 BUDU-WAMBA									
29	23 22 23 22 21 85 85 NDAKA									
30	26 25 26 24 22 79 78 87 MBO									
27	22 22 22 23 21 74 74 76 77 VANUMA									
27	22 20 21 22 20 74 73 73 76 85 NYALI									